

4. Le Point du FLE. Apprendre et enseigner le français – FLE. Le Point du FLE : un site web. URL : <https://www.lepointdufle.net/> (consulté le 17.04.2024).

5. Soft skills : c'est quoi exactement ? *CentraleSupélec* : un site web. URL : https://exed.centralesupelec.fr/actualites/les-soft-skills-cest-quoi-exactement/#_ftnref1 (consulté le 17.04.2024).

ЗАСТОСУВАННЯ ПІДХОДУ *DOGME* В НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ В УКРАЇНІ: ПЕРЕВАГИ, ВИКЛИКИ, МОЖЛИВОСТІ

Єлизавета Шкіцька

*магістрантка факультету іноземних мов
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Ірина Задорожна

*докторка педагогічних наук
професорка кафедри англійської філології та
методики навчання англійської мови
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Сьогодні в нашому глобалізованому та мультикультурному світі неможливо уявити життя без іноземних мов (далі ІМ). Їх незнання унеможливорює ефективну комунікацію, взаємодію та співпрацю в багатьох сферах життя сучасної людини. Саме тому питання пошуку досконалого методу чи підходу в навчанні ІМ завжди було і залишається невирішеним для освітян, що й зумовлює актуальність нашої наукової розвідки.

В останні роки все більше зростає потреба в інноваційних підходах, що сприяють залученості студентів до активного навчання і дають змогу довше втримувати їхню увагу. Цим зумовлена популярність підходу до навчання ІМ *Dogme* або, як його ще називають, *викладання без навчальних матеріалів* (Teaching Unplugged).

Уперше цей підхід запропонував методист із Нової Зеландії Скотт Торнбері у 2000 році. У статті «A Dogma for EFL» він висловив своє невдоволення величезною кількістю матеріалів для вивчення ІМ, що спричинює те, що вчителі забувають головну ціль навчання мови — розвиток навичок комунікації в реальних життєвих ситуаціях [7]. З огляду на це освітянин запропонував свій, новий і радикальний на той час, погляд на навчання ІМ «тут і зараз» із використанням для комунікації з учнями

лише доступних під рукою матеріалів, беручи за основу комунікативний підхід. Таке навчання, на думку методиста, спонукає студентів до більшої активності на занятті та сприяє кращому вивченню матеріалу [9].

Натхненням для назви і форми цього підходу став започаткований 1995 року проєкт данських режисерів «Догма 95» на чолі з Ларсом фон Трієром, що пропагував відмову від використання спецефектів у кіно для «порятунку» сучасного кінематографа від штучності та переповненості зайвими елементами, що відволікали увагу глядача від сюжету та героїв [7].

Підхід *Dogme* має багате теоретичне підґрунтя. Він базується на ідеях прогресивної, критичної та гуманістичної педагогіки, що передбачає діалогічну взаємодію вчителя зі студентами за Фрейром (Freire's dialogic model) для ефективного обміну ідеями [8]. До того ж Скотт Торнбері поділяє погляди соціального конструктивізму, емерджентизму і таких сучасних підходів до викладання ІМ, як комунікативний підхід, цільове навчання (Task-Based Learning) та предметно-мовне інтегроване навчання (CLIL). *Dogme* базується на ідеї розвитку мови через соціальну комунікацію та взаємодію [3]. У своїй презентації відомий учитель згадує цільовий підхід до використання мови (Usage-Based), який полягає у вивченні мови шляхом набуття мовного досвіду — через її використання в соціальному та культурному контекстах. А оскільки на заняттях повинна відтворюватися реальна комунікативна ситуація з урахуванням згаданих контекстів, *Dogme* також можна віднести до цього підходу [5].

У 2009 році Скотт Торнбері та Люк Меддінгс спільно видали посібник «Teaching Unplugged. Dogme in English Language Teaching», у якому детально описали принципи та дали методичні рекомендації щодо використання цього підходу в навчанні англійської мови. Самі ж методисти називають *Dogme* «філософією», оскільки цей підхід базується на принципах гуманістичної педагогіки і повинен урахувати особистість студента, його індивідуальні особливості та інтереси, ставлячи в такий спосіб не вчителя, а студента на перше місце в навчальному процесі.

У своїй праці освітяни сформулювали десять ключових принципів цього підходу, з яких виокремили три найголовніші: навчання в діалозі (conversation-driven), навчання без обтяження матеріалами (materials-light), навчання, фокусоване на спонтанному мовленні (focuses on emergent language) [9, с. 8].

З огляду на сказане можна виокремити такі переваги цього підходу.

1. Студентоцентризм. Оскільки *Dogme* базується на засадах гуманістичної педагогіки, центральною фігурою в навчанні постає студент, його очікування та можливості. Це дає змогу активізувати студентів до вивчення ІМ, посилити їхню мотивацію та покращити засвоєння навчального матеріалу.

2. Зосередження на комунікації, а не граматиці. Одним із ключових принципів *Dogme* є навчання шляхом комунікації вчителя зі студентами (conversation-driven learning), що передбачає вивчення

граматики відповідно до поточних потреб студентів для більш ефективного формування іншомовної комунікативної компетенції студентів.

3. Гнучкість у плануванні роботи чи проведенні заняття. Оскільки підхід *Dogme* базується на студентоцентризмі і пропагує незалежність від навчальних матеріалів, учитель може самостійно добирати теми та матеріали для занять, спираючись на інтереси студентів, їхній рівень і враховуючи принцип систематичності.

4. Універсальність. Принципи підходу *Dogme* не базуються на граматичних чи лексичних особливостях тої чи іншої мови, що забезпечує його універсальність.

5. Непереобтяження навчальними матеріалами. Такий підхід допоможе як викладачу, так і студентам більше концентруватися на меті заняття, ніж на матеріалах та формі, оскільки більшість занять, за якими спостерігав Скотт Торнбері, були невдалими чи не досягали поставленої навчальної мети саме через перевантаженість матеріалами й активностями [7].

6. Можливість застосовування для навчання студентів різних рівнів володіння ІМ. Здійснені експериментальні дослідження [10; 4; 1; 6] вказують на те, що навчання за підходом *Dogme* може застосовуватися у групах студентів різних рівнів. Цікаво, що саме студенти з невисоким рівнем володіння ІМ виявляють більший інтерес до занять за цим підходом порівняно з традиційними. Також вони демонстрували й кращі навички говоріння та письма [4].

7. Можливість кращої підготовки студентів до іспитів. Як показало дослідження, завдяки використанню описуваного підходу можна допомогти здобувачам освіти краще засвоїти необхідні для успішного складання іспитів лексичні та граматичні структури й уводити їх в активний словниковий запас [1].

Водночас підхід *Dogme* не є досконалим і має недоліки:

1. Сором'язливість здобувачів освіти перешкоджає ефективній комунікації на занятті. На нашу думку, чимала кількість студентів, зокрема українських, невпевнені в собі під час спілкування іноземною мовою, що ставить під загрозу реалізацію одного з найважливіших принципів *Dogme* — навчання в діалозі (*conversation driven learning and teaching*). Використання цього підходу може бути стресовим для студентів в умовах потреби постійної комунікації іноземною мовою, особливо якщо їхній рівень не є для цього достатнім [11, с. 53].

2. Відсутність чіткої структури занять. Згідно з принципами підходу *Dogme* нова лексика та граматики повинна вивчатися вже у процесі комунікації, а не бути відомою і визначеною вчителем заздалегідь, через що існує ризик порушення послідовності у викладі навчального матеріалу [9].

3. Недостатність досвіду викладача для застосування цього підходу. Викладання ІМ із використанням цього підходу може бути складним для вчителів-початківців, оскільки вони ще не мають достатнього

досвіду, щоб реагувати на спонтанні запитання та дотримуватися принципу безпосереднього політематичного спілкування. До того ж використання *Dogme* вимагає від вчителя більшої креативності на заняттях, що може збільшувати рівень стресу вчителів-початківців під час підготовки і проведення таких занять [3].

4. Неінформативне спілкування. На думку британського методиста Джеремі Хармера, існує ризик того, що заняття з використанням діалогічної моделі через незнання ефективних типів діалогу можуть не мати освітньої цінності для студентів і бути мало або зовсім неінформативними [2].

Загалом підхід *Dogme* можна вважати відносно новим у навчанні ІМ. Цей підхід є майже недослідженим в Україні, що створює гостру потребу в подальших наукових дослідженнях його ефективності та можливостей впровадження в український освітній простір.

Як і будь-який підхід, *Dogme* має свої переваги та недоліки, проте з огляду на його гнучкість, студентоцентризм і концентрацію на взаємодії «викладач-студент» він може стати дієвою альтернативою доволі поширеному в Україні традиційному граматико-орієнтованому підходу до навчання ІМ. Деякі елементи *Dogme*, залежно від навчальної мети, можуть бути застосовані в поєднанні з іншими поширеними сучасними методами та підходами. Переваги застосування цього підходу дають змогу покращити засвоєння навчального матеріалу студентами, стимулювати їхню пізнавальну активність, підвищити мотивацію до вивчення іноземної мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Coşkun A. Dogme: What do teachers and students think? *International Journal of Research Studies in Language Learning*. 2017. P. 33-44.
2. Harmer J. *The practice of English language teaching*. London: Pearson, 2007. 448 p.
3. Nguyen N. Q., Phu, H. B. The Dogme approach: A radical perspective in second language teaching in the post-methods era. *Journal of Language and Education*. 2020. P. 173-184.
4. Sayed O. H. Teaching unplugged: Does it have the potential to improve EFL students' speaking skills in a writing class? *Journal of Research in Curriculum, Instruction and Educational Technology*. 2016. P. 93-125.
5. Scott Thornbury «Dogme teaching unplugged» URL: <https://www.youtube.com/watch?v=GgwxmHelxeY> (access date 27.04.2024).
6. Solimani E., Ameri-Golestan, A., & Lotfi, A. Flipped vs unplugged instructions: Sailing EFL learners' oral proficiency through virtual and real learning communities. *International Journal of Instruction*. 2019. P. 459-480.
7. Thornbury S. A dogma for EFL. *IATEFL Issues*. 2000. P. 153. Thornbury S. Dogme: Nothing if not critical. 2009. URL: <https://www.teachingenglish.org.uk/article/dogme-nothing-if-not-critical> (accessdate 25.04.2024).

8. Thornbury S., Meddings L. Teaching Unplugged. Dogme in English Language Teaching, 2009. 104 p.
9. Xerri D. Experimenting with Dogme in a mainstream ESL context. *English Language Teaching*. 2012. P. 59-125.
10. Zhang C. A review of dogme approach: Principles and practices. *International Journal of Linguistics, Literature and Translation*. 2023. P. 51-57.

СУЧАСНІ ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ В МЕТОДИЦІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ І ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Олена Андрусишин

*студентка факультету філології і журналістики
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м.Тернопіль, Україна*

Світлана Коновальчук

*кандидатка педагогічних наук
викладачка кафедри романо-германської філології
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м.Тернопіль, Україна*

У сучасному світі, де глобалізація стрімко стирає кордони, володіння іноземними мовами стає не просто корисною навичкою, а й ключовою ланкою професійного успіху. Фахівці різних галузей, незалежно від сфери діяльності, прагнуть досконало володіти мовою, адже це запорука успішного виконання завдань, плідної співпраці з закордонними партнерами та кар'єрного зростання.

Сьогодні доступний безпрецедентний спектр навчальних матеріалів, які роблять процес вивчення іноземних мов захопливим та ефективним. Підручники, аудіо- та відеоматеріали, онлайн-ресурси, мобільні додатки – все це учні або студенти можуть використовувати для вдосконалення своїх мовних навичок. Однак, як показує практика, успіх і досягнення поставлених цілей багато в чому залежать від методів навчання та кваліфікації викладача. Уміння використовувати інформаційні технології та сучасні методики, такі як комунікативний підхід, проектна робота, метод рольових ігор, сприяє швидкому та якісному засвоєнню нового матеріалу. Поєднуючи різні підходи, досвідчений педагог може ефективно реалізовувати конкретні навчальні програми, враховуючи індивідуальні особливості та потреби кожного учня.